DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh24758>

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 11.07.2019
Yayın Tarihi: 31.12.2019

Article Type: Research article
Submitted: 11.07.2019
Publishing date: 31.12.2019

Atıf Bilgisi / Reference Information

Polat, D., Biçer, M. & Gürer, B. (2019). Spor Bilimleri Alanında Özel Yetenek Sınavına Giren Adayların Çoklu Zekâ Alanlarının İncelenmesi. *Journal of History School*, 43, 1613-1628.

SPOR BİLİMLERİ ALANINDA ÖZEL YETENEK SINAVINA GİREN ADAYLARIN ÇOKLU ZEKÂ ALANLARININ İNCELENMESİ

Duygu POLAT^{*1}, Mürsel BİÇER² & Burak GÜRER³

Öz

Zekâ bir sporcunun ileri seviyelere gelmesinde önemli rol oynar. Araştırmamızda beden eğitimi ve spor bölümleri özel yetenek sınavına giren adayların zekâ türlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmanın evrenini Türkiye’deki Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu özel yetenek sınavına giren adaylar, örneklemini ise Gaziantep Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu özel yetenek sınavına giren adaylar oluşturmuştur. Gardner (1993)’in Çoklu Zekâ kuramında bahsettiği sekiz tür zekâ incelenmiştir. Puanların aralığı çok gelişmiş ile gelişmiş değil arasında değişmektedir. Verilerin normallik dağılımına bakılmış ve araştırma verilerinin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Verilerin analizinde Independent Sample T testi ve One Way Anova testleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarında spor branşı, yaş, cinsiyet, beden eğitimi ve spor bölümünü kazanma ve ekonomik durum değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar bulunmuştur. Sonuç olarak doğa zekâsı, bedensel zekâ ve sosyal zekâ alanları beden eğitimi bölümlerine hazırlanan adaylar için önemlidir. 23-25 yaş grubundaki adayların lehine sonuçlar bulunmuştur. Adayların kendilerini geliştirebilecek etkinliklere katılması önerilmektedir.

* Bu çalışma yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹ Yük. Lisan Öğr., Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, duygupolat659313@gmail.com, [Orcid: 0000-0002-7778-2229](https://orcid.org/0000-0002-7778-2229)

² Prof. Dr. Gaziantep Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, mbicer@gantep.edu.tr, [Orcid: 0000-0002-7778-2229](https://orcid.org/0000-0002-7778-2229)

³ Doç.Dr. Gaziantep Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, burakgurer27@gmail.com, [Orcid: 0000-0002-0605-3272](https://orcid.org/0000-0002-0605-3272)

Anahtar Kelimeler: Spor, Spor bilimleri, Çoklu Zekâ, Özel yetenek.

Examination of Multiple Intelligence Fields of Candidates Entering Special Skill Exam in Sports Science Field

Abstract

Intelligence has an very important role in coming an athlete to upper levels. This research aimed to examine the types and states of intelligence of the candidates taking special talent examinations in the physical education and sports department. The universe of this research consists of candidates taking special talent examinations in school of physical education and sports Turkey, the sample group consists of the candidates taking special talent examinations in Gaziantep University, School of Physical Education and Sports. The eight types of intelligence specified by Gardner (1993) in his Multiple Intelligence Theory, were studied. The range of scores ranges from between not very advanced to advanced. The normality of the data was examined and the research data showed a normal distribution. In data analysis Independent Sample T Test and One Way ANOVA Test were used. The findings revealed out statistically of significant results in terms of variables of gender, sport branches age, economic situation and acceptance to sports department. As a result, nature intelligence, physical intelligence and social intelligence field are important for candidates who are prepared for physical education departments. The results were found in countenance of the candidates in the 23-25 age group. Candidates are encouraged to participate in activities that can improve themselves.

Keywords: Sports, Sports Sciences, Multiple Intelligence, Special talent.

GİRİŞ

Spor, katılım mutluluğundan farklı olarak bir amaç için araç görevi de görebilmektedir (Monacis ve diğ., 2013). Sporsal başarıda, psikolojik etkenler içinde, konsantrasyon becerisi, baskıya karşı çıkma, karşılaşılabilecek problemlerde hızlıca toparlanma, motivasyon, güven ve müsabakaya hazırlık yapma durumlar etkili olabilir (Goldenberg, 1998). Duygular ise spor yaşantısının kalitesi ve performansta rol oynar (Cerin ve diğ., 2000).

Çocukların ve gençlerin; yeteneklerini geliştirme, yeni beceriler kazanma ve eğlenmek için spora katıldıkları bilinmektedir (Gill ve diğ., 1983). Dwyer (1992) ve Gill ve diğ. (1983)' e göre genç bireyler, spor yapmak için temel sebebin eğlence ve zevk almak olduğunu belirtmişlerdir. Nitekim Gürer vd. (2015) üniversite öğrencilerinin spora katılımının yüksek olduğunu ve olumlu yönde etki ettiği sonucuna ulaşmıştır. Son yıllarda spor psikolojisinde, çocukları ve gençleri spora teşvik etmeye yönlendiren ana nedenlerin ortaya konması çalışmaların temel noktasını oluşturmaktadır. Spor yapmaya teşvik etme, kişinin

Spor Bilimleri Alanında Özel Yetenek Sınavına Giren Adayların Çoklu Zekâ Alanlarının İncelenmesi.

rekabet düzeyinin kazanma amacına yönelmesi ve hedefe odaklı olmasına yönelmesinin birleşiminden oluşur (Gill ve Deeter, 1988).

1983 yılında Howard Gardner, zekânın doğasını anlamak için çoklu zekâ teorisini mercek altına alarak geliştirmiştir (Lazear, 1992). Zekâ şimdi ise sürekli değişen ve sosyal, kültürel ve çevresel faktörlerden etkilenebilen bir fenomen olarak görülmektedir (Korkut, 2008). Gardner'a (1983)'a göre, herkesin farklı derecelerde yedi ayrı zekâsı vardır. Bunlar mantıksal, görsel, bedensel, müziksel, doğa, içsel ve sözel zekâdır (Armstrong, 2009). Sözel zekâ türü, kelime zekâsı ya da bir dilin ana süreçlerini net şekilde kullanabilme yeteneği olarak açıklanır. Mantıksal zekâ, sayısal beceriklilik ve akıl yürütme zekâsı olarak belirtilmiştir. Görsel zekânın, resimler ve şekiller zekâsı ya da dünyayı doğru algılama ve kişinin kendi görsel hayatını tekrar şekillendirme kapasitesidir. Bedensel zekâ alanı, fiziksel olarak yapılan hareketlerin tamamı ve ellerin hareketleri ile ilgilidir. Müzik zekâsı, ritim, ton ve ince ses ayırt etme zekâsı olarak açıklanmaktadır. Sosyal zekâ alanı, başkalarını anlama ve onlarla etkileşim içinde bulunma kapasitesidir. İçsel zekâ, kendini tanıma becerisi ya da kendini tanıma zekâsı olarak ta anılır ve kendini bilme, kendi yaşamı ve öğrenmesi gerekenler ile ilgili sorumluk alma yeteneği olarak tanımlanır. Doğa zekâsı ise bireylerin, çevredeki bitki ve hayvanların türlerini fark etme ve alt türleri sınıflandırabilme durumlarında ortaya çıkmaktadır (Gardner, 1994).

Geleneksel olarak, sınıfta verilen dersler ve içerikler, öğretmenin öğrencilere ne yapacaklarını tam olarak söylediği, geri bildirim sağladığı ve öğrencinin öğrenmesini değerlendirdiği doğrudan bir öğretim tarzına dayanmaktadır. Bu eğitim modeli genellikle öğrencilerin bireysel kabiliyet ve yeteneklerini göz önünde bulundurmadan belirli yetenekleri karşılamaya odaklanmış zorunlu bir öğrenme programı tarafından şekillendirilir (Hoerr, 2002). Buna karşılık, çoklu zekâ teorisi, müfredat, ders planları ve değerlendirmeleri geliştirirken ilk önce öğrencilerin kabiliyeti ve yeteneklerini göz önünde bulundurur. Çoklu zekâ teorisi kısaca öğretmenlerin, öğrencilerin farklı kapasiteleri olduğuna dayanarak pedagojik bilgilerini kullanır ve öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılamalarına olanak sağlar (Hoerr, 2002; Korkut, 2008; Martin ve Morris, 2013).

Çoklu zekâ teorisi ve spor eğitimi ortak birçok özelliğe sahiptir. Çoklu zekâ teorisi ve içeriği, tüm öğrencilerin benzersiz kabiliyet ve yeteneklere sahip olduğu varsayımına dayanan öğrenci başarısına odaklanır. Öğrencilerin belirli bir spor dalında pratik yapması ve öğrenmesi için harcanan zaman, öğrencilerin birden fazla rolde yetkin olmalarını sağlar ki bu da daha fazla keyif almalarına neden olur (Martin ve Morris, 2013). Spor eğitimi modelinin özelliklerinin çoklu

zekâ kuramının özellikleriyle birlikte kullanılması, heyecan verici, öğrenci merkezli bir müfredat tasarlamak için ideal bir yöntemdir. Başlangıç olarak, öğretmenler öncelikle öğrencilerinin hedeflediği temel zekâ alanını anlamalıdır. Bu, öğretmenlere öğrencilerin güçlü ve zayıf yönleri hakkında bilgi almalarını sağlar (Kagan ve Kagan, 1998).

Bu araştırmanın amacı; beden eğitimi ve spor bölümlerine özel yetenek sınavlarıyla giren adayların, çoklu zekâ durumlarını incelemek ve demografik değişkenlere göre avantaj sağlayacak olan zekâ alanlarını ortaya koymaya çalışmaktır. Bu doğrultuda mevcut durum ve demografik değişkenler ile bağlantısı incelenecektir.

YÖNTEM

Araştırmamızda tarama modeli kullanılmıştır. Bu model büyük bir topluluğu içeren belirli bir örneklem grubunda yapılır (Karasar, 1999). Araştırmamızda tarama modeli içerisinde yer alan anket tekniği kullanılarak veriler toplanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmamızın evrenini, 2016-2018 yılları arasındaki iki eğitim öğretim öğretim yılında Türkiye’deki Beden Eğitimi ve Spor bölümlerinde özel yetenek sınavına girenler, örneklemi ise Gaziantep Üniversitesi BESYO özel yetenek sınavına giren 500 aday oluşturmuştur.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada öğrencilerin çoklu zekâ alanlarını incelemek için Gardner (1993) tarafından geliştirilen ve Türkçe’ye Saban (2001) tarafından çevrilen “Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Envanteri” kullanılmıştır (Gandner, 1993; Brualdi, 1996). Bu ölçeğin güvenirlik katsayısı $\alpha = ,93$ olarak bulunmuştur. Envanterde 80 soru yer almaktadır. Envanterde her zekâ alanı için farklı 10 soru bulunmaktadır. Envanterde sosyal zekâ, doğa zekâsı, görsel zekâ, içsel zekâ, müziksel zekâ, mantıksal zekâ, bedensel zekâ ve sözel zekâ alanları ile ilgili sorular yer almaktadır. Maddeler beşli likert sistemine göre hazırlanmıştır. Envanter maddeleri; 0=Bana hiç uygun değil; 1=Bana çok az uygun; 2=Bana kısmen uygun; 3=Bana oldukça uygun; 4=Bana tamamen uygun” biçimindedir. Zekâ alanları toplam puanları “41-50” arasındaki çok gelişmiş, “31-40” arasındaki oldukça gelişmiş, “21-30” arasındaki kısmen gelişmiş, “11-20” arasındakiler az gelişmiş, “0-10” arasındaki puanları alanlar ise yeterince gelişmemiş seviye olarak belirtilmiştir (Brualdi, 1996; Gandner, 1993).

Spor Bilimleri Alanında Özel Yetenek Sınavına Giren Adayların Çoklu Zekâ Alanlarının İncelenmesi.

Ölçek, Gaziantep Üniversitesi BESYO özel yetenek sınavındaki voleybol, hentbol, basketbol, futbol, atletizm ve hokey branşlarında sınava katılan adaylara uygulanmıştır.

Tablo 1.
Çoklu Zekâ Puanlarının Değerlendirilmesi

Ölçütler	Puanların Aralıkları	Düzey Seviyesi
0-Hiç Uygun Değil	0-10 puan	Yeterince Gelişmemiş
1-Çok Az Uygun	11-20 puan	Az Gelişmiş
2- Kısmen uygun	21-30 puan	Kısmen Gelişmiş
3-Oldukça Uygun	31-40 puan	Oldukça Gelişmiş
4- Tamamen Uygun	41-50 puan	Çok Gelişmiş

Verilerin Analizi

Araştırmamız verileri öncelikle “excel” dosyasına aktarılmış daha sonra gerekli olan istatistiksel işlemler için SPSS 15.00 paket programı kullanılmıştır. Verilerin dağılımına bakmak için basıklık ve çarpıklıkları incelenmiş ve verilerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Verilerin analizinde Independent Samples t test ve Tek yönlü (One way) Anova testi kullanılmıştır. Gruplar arası farklılığı ortaya koymak için Post Hoc LSD testi yapılmıştır. Çalışmamızda güvenilirlik katsayısı ($\alpha=0,85$) olarak bulunmuştur.

BULGULAR ve YORUM

Tablo 2
Cinsiyet değişkenine göre zekâ türlerinin dağılımı

	Cinsiyet	N	Ort.	SS	t	p
Mantıksal Zekâ	Erkek	281	23,79	7,20	,667	,500
	Kadın	219	23,37	6,67		
Sözel Zekâ	Erkek	281	27,32	6,86	-,398	691
	Kadın	219	27,55	5,98		
Görsel Zekâ	Erkek	281	26,28	6,74	-,910	,362
	Kadın	219	26,83	6,58		
Müziksel Zekâ	Erkek	281	23,68	8,79	-,812	,411
	Kadın	219	24,26	7,33		
Doğa Zekâsı	Erkek	281	27,98	7,36	-2,060	,041
	Kadın	219	29,35	7,38		

Sosyal Zekâ	Erkek	281	31,44	6,07	-,518	,602
	Kadın	219	31,94	14,62		
Bedensel Zekâ	Erkek	281	31,16	5,71	-,970	,331
	Kadın	219	31,65	5,34		
İçsel Zekâ	Erkek	281	26,81	6,39	-,936	,356
	Kadın	219	27,28	4,84		

p<0.05

Cinsiyete göre doğa zekâsı alanında anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0.05). Buna göre kadınların doğa zekâsı daha iyidir. İstatistiksel olarak bir fark olmasa da sosyal zekâ ve bedensel zekâ alanında yüksek puanlar ortaya çıkmıştır.

Tablo 3.

Okulu kazanma değişkenine göre zekâ türlerinin dağılımı

BESYO		N	Ort.	SS	t	p
Kazanma	Durumu					
Mantıksal Zekâ	Kazandı	411	23,36	6,67	-,692	,091
	Kazanmadı	89	24,74	8,17		
Sözel Zekâ	Kazandı	411	27,33	6,34	-,636	,521
	Kazanmadı	89	27,85	7,13		
Görsel Zekâ	Kazandı	411	26,54	6,39	,138	,890
	Kazanmadı	89	26,42	7,85		
Müziksel Zekâ	Kazandı	411	24,25	7,99	1,871	,065
	Kazanmadı	89	22,47	8,90		
Doğa Zekâsı	Kazandı	411	28,89	7,19	2,010	,040
	Kazanmadı	89	27,15	8,14		
Sosyal Zekâ	Kazandı	411	28,89	11,32	,861	,394
	Kazanmadı	89	27,15	7,00		
Bedensel Zekâ	Kazandı	411	31,37	5,46	-,046	,967
	Kazanmadı	89	31,40	5,98		
İçsel Zekâ	Kazandı	411	27,21	5,29	1,307	,194
	Kazanmadı	89	26,11	7,52		

p<0.05

BESYO kazanma durumuna göre doğa zekâsı alanında anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0.05). Kazananların doğa zekâ puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. En yüksek ortalamaya bedensel zekâ alanı, en düşük ortalama ise müziksel zekâ alanı sahiptir.

Spor Bilimleri Alanında Özel Yetenek Sınavına Giren Adayların Çoklu Zekâ Alanlarının İncelenmesi.

Tablo 4.

Yaş değişkenine göre zekâ türlerinin dağılımı

	Yaş	N	Ort,	SS	F	P	Fark
Mantıksal Zekâ	17-19 yaş	175	23,97	7,00	2,296	,070	
	20-22 yaş	235	22,87	6,92			
	23-25 yaş	75	24,49	6,11			
	26-28 yaş	15	26,46	10,08			
Sözel Zekâ	17-19 yaş	175	27,20	6,93	2,945	,030	3-1, 4-1 3-2, 4-2
	20-22 yaş	235	26,91	6,61			
	23-25 yaş	75	29,02	4,75			
	26-28 yaş	15	30,06	5,00			
Görsel Zekâ	17-19 yaş	175	26,14	7,00	3,421	,012	3-1, 3-2
	20-22 yaş	235	26,12	6,63			
	23-25 yaş	75	28,78	5,17			
	26-28 yaş	15	26,52	8,23			
Müziksel Zekâ	17-19 yaş	175	23,15	8,47	1,627	,183	
	20-22 yaş	235	23,94	8,22			
	23-25 yaş	75	25,33	6,77			
	26-28 yaş	15	26,13	9,89			
Doğa Zekâsı	17-19 yaş	175	27,13	7,47	7,759	,000	2-1, 3-1, 3-2
	20-22 yaş	235	28,57	7,12			
	23-25 yaş	75	31,96	6,55			
	26-28 yaş	15	28,73	9,64			
Sosyal Zekâ	17-19 yaş	175	30,27	6,54	4,023	,000	3-1, 3-2
	20-22 yaş	235	31,54	5,95			
	23-25 yaş	75	35,33	23,09			
	26-28 yaş	15	32,20	5,68			
Bedensel Zekâ	17-19 yaş	175	31,37	5,56	4,240	,000	3-1, 3-2, 3-4
	20-22 yaş	235	30,94	5,57			
	23-25 yaş	75	33,22	5,04			
	26-28 yaş	15	29,00	5,89			
İçsel Zekâ	17-19 yaş	175	26,76	6,34	,785	,508	
	20-22 yaş	235	26,92	5,53			
	23-25 yaş	75	27,94	4,46			
	26-28 yaş	15	26,86	7,86			

1.Grup:17-19 yaş 2.Grup:20-22 yaş 3.Grup:23-25 yaş 4.Grup:26-28 yaş, p<0.01

Yaş değişkenine göre sosyal, doğa, görsel, sözel ve bedensel zekâ türlerinde farklılık bulunmuştur (p<0.05). Sözel zekâ alanında 26-28 yaş grubu,

görsel zekâ, sosyal zekâ, doğa zekâsı ve bedensel zekâ alanında ise 23-25 yaş grubu yaş grubu lehine sonuç bulunmuştur.

Tablo 5.

Ekonomik duruma göre zekâ türlerinin dağılımı

	Ekonomik Durum	N	Ort,	SS	F	P	Fark
Mantıksal Zekâ	İyi	47	22,97	7,56			
	Orta	407	23,73	6,82	,368	,677	
	Kötü	46	23,13	7,70			
Sözel Zekâ	İyi	47	28,21	7,25			
	Orta	407	27,35	6,33	,387	,671	
	Kötü	46	27,23	7,11			
Görsel Zekâ	İyi	47	26,29	6,63			
	Orta	407	23,63	6,78	,315	,730	
	Kötü	46	25,84	5,69			
Müziksel Zekâ	İyi	47	22,27	8,58			
	Orta	407	23,75	8,26	4,880	,000	3-1 3-2
	Kötü	46	27,23	6,10			
Doğa Zekâsı	İyi	47	28,31	7,70			
	Orta	407	28,63	7,48	,059	,942	
	Kötü	46	28,36	6,36			
Sosyal Zekâ	İyi	47	30,97	6,30			
	Orta	407	31,67	11,51	,168	,841	
	Kötü	46	32,26	5,43			
Bedensel Zekâ	İyi	47	32,53	5,56			
	Orta	407	31,16	5,59	1,747	,177	
	Kötü	46	32,13	5,09			
İçsel Zekâ	İyi	47	25,49	7,88			
	Orta	407	27,25	5,58	2,145	,118	
	Kötü	46	26,52	4,56			
Grupla; 1.Grup: İyi 2. Grup: Orta 3.Grup: Kötü							

Ekonomik duruma göre müziksel zekâ alanında farklılık bulunmuştur ($p>0.05$). Müziksel zekâ alanında ekonomik durumu kötü olarak belirtenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Spor Bilimleri Alanında Özel Yetenek Sınavına Giren Adayların Çoklu Zekâ Alanlarının İncelenmesi.

Tablo 6: Spor branşlarına göre zekâ türlerinin dağılımı

	Branş	N	Ort,	SS	F	P	Fark
Mantıksal Zekâ	Basketbol	73	23,31	6,80			
	Voleybol	58	23,15	7,08			
	Futbol	219	24,17	7,40	1,377	,235	
	Hentbol	76	24,11	6,36			
	Hokey	56	22,50	6,26			
	Atletizm	18	20,66	5,94			
Sözel Zekâ	Basketbol	73	28,41	6,80			
	Voleybol	58	27,34	5,33			
	Futbol	219	26,56	6,90	1,802	,117	
	Hentbol	76	28,39	6,36			
	Hokey	56	27,64	6,09			
	Atletizm	18	29,38	3,34			
Görsel Zekâ	Basketbol	73	27,15	6,42			
	Voleybol	58	26,82	7,09			
	Futbol	219	25,54	7,25	1,817	,105	
	Hentbol	76	27,67	5,80			
	Hokey	56	27,33	5,50			
	Atletizm	18	27,61	4,21			
Müziksel Zekâ	Basketbol	73	22,78	9,18			
	Voleybol	58	26,84	6,31			
	Futbol	219	26,36	8,44	2,084	,065	
	Hentbol	76	24,13	8,05			
	Hokey	56	24,58	7,23			
	Atletizm	18	23,38	7,97			
Doğa Zekâsı	Basketbol	73	29,89	6,98			
	Voleybol	58	28,51	8,91			
	Futbol	219	27,63	7,61	1,955	,089	
	Hentbol	76	28,47	6,25			
	Hokey	56	30,39	6,47			
	Atletizm	18	29,77	7,09			
Sosyal Zekâ	Basketbol	73	30,75	6,11			
	Voleybol	58	35,29	26,49			
	Futbol	219	30,76	6,10	2,025	,071	
	Hentbol	76	32,90	5,23			
	Hokey	56	31,07	5,88			
	Atletizm	18	31,11	7,91			
Bedensel Zekâ	Basketbol	73	31,12	5,47			
	Voleybol	58	31,46	5,18	,615	,680	
	Futbol	219	31,26	6,01			
	Hentbol	76	32,34	5,28			

	Hokey	56	30,94	4,61		
	Atletizm	18	30,77	5,26		
	Basketbol	73	28,20	5,35		1-3,
	Voleybol	58	28,32	5,24		1-5
İçsel Zekâ	Futbol	219	26,30	6,64	2,860	2-3,
	Hentbol	76	28,30	4,30		2-5
	Hokey	56	25,69	4,43		4-3,
	Atletizm	18	27,27	4,84		4-5

Gruplar; 1.Grup Basketbol, 2.Grup Voleybol, 3.Grup Futbol, 4.Grup Hentbol, 5. Grup Hokey, 6.Grup Atletizm

Branşlar açısından içsel zekâ alanında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p>0.05$). Hentbol, Basketbol, Voleybol branşlarında içsel zekâ puan ortalamalarının yüksek olduğu görülmüştür.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmamızda spor bilimleri alanında özel yetenek sınavına giren öğrencilerin çoklu zekâ türleri ve mevcut durumları incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmamıza son yıllarda Türkiye’de sportif başarının azalması ve yetenekli sporcuların eğitiminin nasıl yapıldığı ve tespit edildiği gibi konular temel oluşturmuştur. Beden eğitimi bölümlerinden mezun olacak adayların bu süreç içerisinde aktif rol oynayacağı düşünülmüştür. Beden eğitimi ve spor eğitimcileri, öğrencinin zevkini ve beden eğitimine katılımını en üst düzeye çıkaracak müfredat türlerini ve pedagojik uygulamaları dikkate alabilirler (Hastie, 1998; Siedentop, 2002). Böyle bir müfredatın uygulanması hem spora hem de katılımcılara büyük katkılar sunabilir. Sporcuların ya da öğretmen adaylarının zekâlarının da beden eğitimi ve spordaki başarısına etki edeceği akla gelmektedir. Spor eğitimi temel alan bir beden eğitimi programına katılan tüm yetenek seviyelerindeki öğrenciler spora katılım, yaşlılarının desteği ve daha yüksek yetkinlik için fırsatların arttırdığını söylemişlerdir (Siedentop, 2002, Martin ve Morris, 2013).

Cinsiyete göre (tablo 2) zekâ alanları puanlarının sosyal ve bedensel zekâ alanında yüksek olduğu görülmüştür. Bu zekâ alanlarının durumlarının ileri seviyede olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. İstatistiksel olarak doğa zekâsı alanında kadınlar lehine anlamlı sonuca rastlanmıştır. Demirel (1999), doğa zekâsını, doğa ile bağlantı kurabilme ve doğal dünyayı algılayabilme becerisi olarak nitelemiştir. Kadınların doğada olma istekleri ve arzuları ayrıca sessiz ve sakin bir ortam arayışı doğa zekâlarının gelişimine etki etmiş olabilir. Belki de kadınlar doğada zaman geçirmekten daha fazla hoşlanmaktadır. Gürer ve diğ. (2016)

Spor Bilimleri Alanında Özel Yetenek Sınavına Giren Adayların Çoklu Zekâ Alanlarının İncelenmesi.

araştırmasında doğa sporları kulüplerinin faaliyet alanlarını incelemiş ve oldukça sık etkinlik yapıldığını söylemiştir. Sporcuların bu tip faaliyetlere katılmasının doğa zekâsını geliştireceği ayrıca doğaya olan ilgi ve alakalarının artacağı tahmin edilmektedir. Ekici (2011) araştırmasında beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin çoklu zekâsının cinsiyete göre değişim gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Araştırmalarda farklı sonuçlara rastlanmıştır. İzci ve diğ. (2007) araştırmasında cinsiyetin çoklu zekâ üzerine etki etmediği sonucuna ulaşmış; Ruiz Perez ve diğ. (2014) ise çalışmasında erkeklerin doğa zekâsının daya yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Mayer ve Salovey, (1997)'e göre duygunun yansması ve eleştirisi, duygusal zekânın inşasına veya bireyin duyguları algılama, kullanma, anlama ve yönetme becerisine benzemektedir (Meyer ve Fletcher, 2007). Bu sonuç duyguların zekâyâ olan etkisini ortaya koymaktadır. Doğâ zekâsı alanında kadınların puan ortalamasının yüksek olması belki de kadınların erkeklerden daha fazla doğâ ortamda olmak istemeleri ya da ev ve iş arasındaki yoğunluğa bağlı olarak doğâda daha fazla zaman geçirmek istemeleri ile de ilişkilendirilebilir.

Okulu kazanma değişkenine (tablo 3) göre doğâ zekâsı alanında istatistiksel olarak kazananlar açısından farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Bu değişkende istatistiksel bir fark olmasa da bedensel zekâ alanı en yüksek puan ortalamasına sahiptir. Buna göre adayların fiziksel durumları ile ilgili zekâları ve algılarının yüksek olduğu akla gelmektedir. Beden eğitimine katılan öğrenciler için temel amaç, ömür boyu yapabilecekleri bir spor veya fiziksel aktivite bulmak olmalıdır (Martin ve Morris, 2013). Bu amaç doğrultusunda kazanan öğrencilerin zekâ alanlarına göre yönlendirme yapılması spor camiasına katkı sağlayacaktır. Ermiş ve İmamoğlu (2013), üniversite öğrencilerini spor yapma ve yapmama durumlarına göre değerlendirdiklerinde, düzenli şekilde spora katılan öğrencilerin bedensel ve sosyal zekâ alanında iyi olduklarını söylemişlerdir. Araştırmamızda bölümü kazanan öğrencilerin doğâ zekâsı alan puanlarının yerleşmelerinde avantaj sağladığı düşünülmüştür. Doğâ zekâsının çevredeki bitki ve hayvanların türlerini fark etme ve alt türleri sınıflandırabilme (Gardner, 1994) becerisi olarak düşünüldüğünde kazana öğrencilerin doğaya olan ilgilerinin yüksek olduğu söylenebilir. Buradan hareketle doğaya ilgi ve alakası olan adayların beden eğitimini kazanma olasılığının daha yüksek olduğu söylenebilir. İstatistiksel fark olmamakla birlikte beden eğitimi ve spor bölümüne hazırlanan adayların bedensel zekâlarının bölümü kazanmada avantaj sağladığı da söylenebilir.

Tablo 4'de yaş değişkenine göre zekâ alanı türlerinin dağılımı verilmiştir. Yaşa göre sosyal, bedensel, doğâ, sözel ve görsel zekâ alanlarında farklılığa

rastlanmıştır ($p<0.05$). Buna göre istatistiksel olarak 23-25 yaş gurundaki adayların sosyal, bedensel görsel ve doğa zekâ alanları daha iyi düzeydedir. 26-28 yaş grubundaki adayların ise sözel zekâ alanları daha yüksektir. Öğrencilerin avantaj sağladıkları belirli zihinsel yetenekleri olsa bile, yedi zekâ türünü hepsi çeşitli spor eğitimi ve etkinliklerine katılarak geliştirilebilir (Martin ve Morris, 2013). Adayların çeşitli etkinlikler yolu zekâlarını geliştirmeleri hangi yaşta olurlarsa olsunlar BESYO kazanmalarına katkı sağlayabilir. Gürer ve Caymaz (2018), serbest zamanlarda doğa sporu yapmanın; bireylere yüksek özgürlük hissi yaşatan, mutluluk veren, sosyalleştiren, kendi seviyelerine göre faaliyet imkânı yaratan, amaçlandığı tarzda bir etkinlik sunan, boş zamanları en verimli şekilde kullandıran ve iş ilişkisi kurmasına destek sağlayan bir etkinlik olarak görüldüğünü ortaya koymuştur. Adaylar bu tip etkinliklere katılarak zekâlarını geliştirecek çok yönlü kazanımlar elde edebilirler. 23-25 yaş grubundaki adayların sosyal doğa ve bedensel zekâ alan durumları oldukça gelişmiş iken sözel ve görsel zekâları kısmen gelişmiş olarak tespit edilmiştir. Ruiz ve ark., (2014) yaşı büyük öğrencilerin doğa ve sözel zekâlarının yüksek olduğu sonucunu bulmuştur. Çeşitli etkinliklere katılım sağlamak ve zihinsel olarak becerilerini geliştirmek zekâ alanlarına olumlu kazanımlar sağlayacaktır. Gürer ve Caymaz (2018) e göre gençlerin doğa sporu yapması, sosyal etkileşim kazanılması açısından önemlidir. Buda zekâyâ gelişimine olumlu yansıyacaktır. Martin ve Morris (2013)'e göre öğrenciler bir etkinliğe katılırken genellikle birden fazla zekâ geliştirebilmektedir.

Tablo 5' de ekonomik durum değişkenine göre müziksel zekâ alanında farklılık bulunmuştur ($p>0.05$). Buna göre; ekonomik durumunu kötü olarak ifade edenlerin müziksel zekâ puanları daha yüksektir. Ruiz ve ark., (2014) yaptığı motor testinden yüksek alan öğrencilerin müzik zekâlarını düşük olduğunu söylemiştir. Beden eğitimi ve spor bölümlerinin daha çok bedensel kapasite istediği düşünüldüğünde bu sonuç çalışmamızı destekler niteliktedir. Araştırmamızda istatistiksel olarak müzik zekâsı lehine sonuç çıkması adayların yaşadığı çevreyle, aile bireylerinin ilgi ve arzuları ile bağlantısı olduğu fikrini de akla getirmektedir. Altınok (2008) çalışmasında gelir seviyelerine göre zekâ alanı arasında anlamlı bir farka rastlamamıştır. Gardner (1999)'a göre bireyler, kişisel öğrenme farklılıklarıyla birlikte olmak istedikleri ortamlara gelmektedir. Çoklu zekâ kuramı da bu farklılığın önemine vurgu yapmaktadır. Ekonomik şartlara göre yine bedensel ve sosyal zekâ alanlarında yüksek ortalamalar görülmüştür. Bu iki zekâ alanında istatistiksel fark olmasa da puanların oldukça gelişmiş zekâ seviyesinde olduğu görülmektedir.

Spor branşlarına göre zekâ alanlarının karşılaştırması Tablo 6 da verilmiştir. Branşlara göre içsel zekâ alanında gruplar arası fark bulunmuştur

Spor Bilimleri Alanında Özel Yetenek Sınavına Giren Adayların Çoklu Zekâ Alanlarının İncelenmesi.

($p>0.05$). Basketbol, Voleybol, Hentbol branşlarından özel yetenek sınavına katılan öğrencilerin içsel zekâ alan puanları daha yüksektir. Kısaca salon sporları yapan adayların içsel zekâları daha iyidir. İçsel zekâ bireyin kendini tanıması (Demirel, 2000; Saban, 2001) şeklinde açıklanmaktadır. İstatistiksel olarak fark olmasa da branş değişkeninde de sosyal ve bedensel zekâ alanlarında yüksek skorlar elde edilmiştir. Motor yetkinliklerdeki başarı büyük ölçüde bedensel zekâ ile ilişkilidir (Ruiz ve diğ., 2014). Kiremitçi ve Canpolat (2014)'a göre de BESYO öğrencilerinin zekâ alanlarındaki en yüksek ortalama bedensel zekâ alanına aittir. Tomporowski ve diğ., (2008) araştırmasında, spor yapmanın çocuklarda özellikle anlatılanı anlayarak kavrama becerisini arttırdığı ve bu nedenle zekâyı direk etkisi olduğuna yer vermiştir. Bu durum çocuklar dışında, yetişkinler için geçerlidir. Kişilerin, ömür boyu yapabilecekleri bir spor branşı amacına ulaşabilmesi için, beden eğitimi ve spor eğitmenleri yenilikçi ve öğrenci merkezli dersler tasarlayarak standart olan çerçevenin dışında düşünmek zorundadır (Martin ve Morris, 2013). Görülmektedir ki özellikle bedensel ve sosyal zekâ bir spor eğitimi avantaj sağlayan bir unsurdur.

Sonuçta, zekâ beden eğitimi bölümlerine hazırlanan adaylar için fark yaratan bir etken olarak karşımıza çıkmıştır. Oppezzo ve Schwartz (2014) yapmış olduğu çalışmasında yürümenin ve hareket etmenin yaratıcı düşünmeye olumlu etki ettiği sonucuna ulaşmıştır. Buna göre fiziksel aktivitenin zekâ gelişimi ile bağlantısı olduğu düşünülebilir. Araştırmamıza göre ilgi çekici bir sonuç ise sosyal ve bedensel zekânın tüm değişkenlerde oldukça gelişmiş derecede olmasıdır. Kısaca yaş, branş, cinsiyet, okulu kazanabilme ve ekonomik şartlar çoklu zekâyı etkileyebilmektedir. Beden eğitimi ve spor bölümlerine girecek adayların özellikle bedensel, sosyal, doğa ve içsel zekâ alanlarını geliştirecek faaliyetlerde bulunmaları gelişimlerine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Altınok, E. (2008). *Beden eğitimi öğrencilerinin bazı değişkenlere göre çoklu zekâ alanlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Selçuk Üniversitesi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Armstrong, T. (2009). *Multiple intelligences in the classroom* (3rd ed.). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Brualdi, A. C. (1996). *Multiple Intelligences: Gardner's Theory*. *ERIC Digest*.

- Cerin, E., Szabo, A., Hunt, N. & Williams, C. (2000). Temporal patterning of competitive emotions: A critical review. *J Sport Sci*, 18(5), 605-626.
- Demirel, Ö. (1999). *Planlamadan Değerlendirmeyi Öğretme Sanatı*. Ankara. Pegem Yayınları.
- Demirel, Ö. (2000). *Kurumdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*, 3. Baskı, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Dwyer, J.J.M. (1992). Internal Structure of Participation Motivation Questionnaire Completed by Undergraduates. *Psychological Reports*, 70, 283-290.
- Ekici, S. (2011). Multiple intelligence levels of physical education and sports school students. *Educational Research and Reviews*, 6(21), 1018-1026.
- Ermiş, E. & İmamoğlu, O. (2013). The Effect of Doing Sports on The Multiple Intelligences of University Students. *International Journal of Academic Research. Part B*, 5(5), 174-179.
- Gardner, H. (1983). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. New York, NY: Basic Books.
- Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligence: The Theory in Practice*. New York: Basic Books.
- Gardner, H. (1994). Intelligences in Theory and Practice: A Response to Elliot W. Eisner, Robert J. Sternberg and Henry K. Levin. *Teachers College Record*, (95) 4, 576-584.
- Gardner, H. (1999). *Çoklu Zekâ: Görüşmeler ve Makaleler*. İstanbul, Enka Okulları Vakfı.
- Gill, D.L. & Deeter, T.E. (1988). Development of the sport orientation questionnaire. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 59(3), 191-202.
- Gill, D.L., Gross, J.B. & Huddleston, S. (1983). Participation motivation in youth sports. *International Journal of Sport Psychology*. 14, 1-14.
- Goldenberg A.S. (1998). *Sports Slump Busting*, Human Kinetics, Illionis, 3-11.

Spor Bilimleri Alanında Özel Yetenek Sınavına Giren Adayların Çoklu Zekâ Alanlarının İncelenmesi.

- Gürer, B., Yildirim, E., Abakay, U., Esentaş, M., & Ugurlu, M. F. (2015). Examination of University Students' Participation Motivation in Sports. *International Journal of Sport Studies*, 5(9), 1067-1074.
- Gürer, B., Alıncak, F., & Öçalan, M. (2016). Türkiye'deki Dağcılık ve Doğa Sporları Kulüpleri ile Faaliyet Alanlarının İncelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(3), 987-1000.
- Gürer, B., & Caymaz, E. (2018). Investigation of Leisure Perceptions of Individuals in Outdoor Sports. *International Journal of the Sociology of Leisure*, 1-11.
- Hastie, P. (1998). Applied benefits of the sports education model. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 69(4), 24–26.
- Hoerr, T. (2002). *Applying MI in schools*. New horizons for learning.
- İzci, E., Kara, A. & Dalaman, F. (2007). Dershane Öğrencilerinin Çoklu Zekâ Kuramı Açısından İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 1- 14.
- Kagan, S., & Kagan, M. (1998). Multiple Intelligences: The Complete MI Book. San Cemente.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kiremitçi, O. & Canpolat, M. (2014). Spor Bilimleri Dergisi, *Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 25(3), 118–126.
- Korkut, I. (2008). Implementing multiple intelligences theory in foreign language teaching. *Ekev Academic Review*, 12(35), 351–363.
- Lazear, D.G. (1992). *Teaching for Multiple Intelligences*. Fastback 342. Phi Delta Kappa, PO Box 789, Bloomington, IN 47402-0789.
- Martin, M., & Morris, M. (2013). Sport education and multiple intelligences: A path to student success. *Strategies*, 26(4), 31-34.
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). *What is emotional intelligence?* In P. Salovey & D. Sluyter (Eds.), *Emotional development and emotional intelligence: Implications for educators* (pp. 3–31). New York: Basic Books.
- Meyer, B. B., & Fletcher, T. B. (2007). Emotional intelligence: A theoretical overview and implications for research and professional practice in sport psychology. *Journal of Applied Sport Psychology*, 19(1), 1-15.

- Monacis, L., Estrada, O., Sinatra, M., Tanucci, G. & De Palo, V. (2013). Self-determined Motivation, Sportpersonship and Sport Orientation: a Mediational Analysis. *Social and Behavioral Sciences*, 89, 461 – 467.
- Oppezzo, M., & Schwartz, D. L. (2014). Give your ideas some legs: The positive effect of walking on creative thinking. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, 40(4), 1142.
- Ruiz Perez, L. M., Palomo Nieto, M., Ramon Otero, I., Ruiz Amengual, A. & Navia Manzano, J. A. (2014). Relationships among multiple intelligences, motor performance and academic achievement in secondary school children. *International Journal of Academic Research*, 6(6), 1-13.
- Saban, A. (2001). *Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim*. 1. Baskı, Nobel Yayın Evi, Ankara.
- Siedentop, D. (2002). Sport education: A retrospective. *Journal of Teaching in Physical Education*, 21, 409–418.
- Tomporowski, P.D., Davis, C.L., Miller, P.H., & Naglieri, J.A. (2008). Exercise and children's intelligence, cognition, and academic achievement. *Educational Psychology Review*, 20(2), 111.